

ЗАТВЕРДЖЕНО
Методичною радою
університету
від 26.02.2020
(протокол №5)

Силабус
навчальної дисципліни
Основи раннього втручання
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма «Спеціальна освіта»
Спеціальність 016 Спеціальна освіта
Спеціалізація 016.01 Логопедія
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Рівень вищої освіти другий (магістр)

Викладач (і)	Синиця Аліна Олександрівна
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/faculties/fdssso/structure-fdssso/kaf-psychology/composition-kaf-ology/synytsia-alina-oleksandrivna/
Контактний тел.	+380992285921
Е-mail викладача:	alina_starceva@ukr.net
Графік консультацій	з 9.00 до 18.00 понеділок - п'ятниця

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
Денна 3/90	18	18	114	Залік
Заочна 3/90	8	4	138	Залік

Семестр: осінній/весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: раннє втручання, трандисциплінарна модель, сімейно-центрований підхід, діти раннього віку, порушення розвитку.

Мета та предмет курсу: Метою викладання навчальної дисципліни «Основи раннього втручання» є формування у здобувачів вищої освіти другого рівня глибокого розуміння теоретичних основ послуги раннього втручання, доказових практик та технології надання послуги раннього втручання, засвоєння етапів розвитку дитини від народження до чотирьох років, ознайомлення із закордонним та українським досвідом впровадження послуги і скринінговими інструментами, які допоможуть виявити тривожні ознаки або ризики, пов'язані з розвитком дитини.

Програмні компетентності

ЗК-2. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК-3. Здатність працювати в команді.

ФК-2. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвиткової роботи з особами з особливими освітніми потребами. Здатність до реалізації різних форм логопедичної роботи, добору і використання спеціального інструментарію для її проведення.

ФК-4. Здатність ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, іншими фахівцями у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами на засадах партнерства.

ФК-13. Здатність взаємодіяти з організаціями у сфері освіти, охорони здоров'я, соціальної політики, охорони правопорядку, представниками територіальної громади, професійними, батьківськими, громадськими організаціями та засобами масової інформації.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПР-3. Розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвиткової роботи з особами з особливими освітніми потребами, генерувати нові ідеї для удосконалення навчання, виховання, розвитку та соціалізації цих осіб. Вміння консультувати з питань організації середовища, яке сприятиме розвитку/відновленню мовлення, консультувати з питань оформлення супровідної документації для скерування особи з порушення

мовленнєвого розвитку на подальше лікування, реабілітацію, надання освітніх послуг, зокрема з питань щодо оцінки стану та перспектив розвитку/подолання порушень мовлення в осіб з порушення мовленнєвого розвитку.

ПР-5. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності та розвитку дитини з особливими освітніми потребами, забезпечувати ефективність власних дій.

ПР-6. Встановлювати ефективну взаємодію з батьками, колегами, фахівцями, різними соціальними інституціями з метою забезпечення якості спеціальної та інклюзивної освіти на засадах партнерства. Здатність підбирати форми взаємодії з родиною особи з порушеннями мовленнєвого розвитку, демонструвати толерантність, коректність під час логопедичного супроводу сім'ї, особи з порушеннями мовленнєвого розвитку.

ПР-8. Приймати ефективні рішення з питань спеціальної та інклюзивної освіти, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати їх розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей, зокрема, вимоги споживачів; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

ПР-14. Розробляти та реалізовувати заходи зі створення безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, забезпечувати його якість та ефективність освітнього процесу з урахуванням особливих освітніх потреб, можливостей та здібностей особи.

Зміст курсу:

Змістовний модуль 1. Послуга раннього втручання.

Тема 1. Раннє втручання як система надання допомоги сім'ям з дітьми із особливими освітніми потребами. Раннє втручання як система надання допомоги сім'ям з дітьми із особливими освітніми потребами. Основні поняття та переваги послуги раннього втручання. Завдання послуги раннього втручання. Зміст послуги раннє втручання. Порівняльна характеристики «традиційної» медико-реабілітаційної моделі надання послуг та раннього втручання.

Тема 2. Впровадження системи раннього втручання в Україні. Сучасний стан та перспективи розвитку послуги раннього втручання в Україні. Бар'єри на шляху впровадження системи раннього втручання в Україні. Комплексна система раннього втручання: міжвідомча, міжсекторальна, трансдисциплінарна. Концепція раннього втручання в Україні. Нормативно-правове забезпечення впровадження системи раннього втручання в Україні. Управління системою раннього втручання в Україні. Вертикальна структура міжвідомчої взаємодії в процесі надання послуги раннього втручання.

Змістовний модуль 2. Філософія, принципи раннього втручання та доказові практики.

Тема 3. Філософія, доказові практики, базові підходи у послугі раннього втручання. Доказові практики в ранньому втручанні. Компоненти доказової практики у ранньому втручанні. Поняття партисипативності. Базові підходи у послугі раннього втручання: сімейно-центроване втручання. Рутинно-базований підхід. Трансдисциплінарна команда втручання.

Тема 4. Принципи раннього втручання. Специфічні принципи організації послуги раннього втручання: сімейно-центрованість. Міждисциплінарність та командність. Функціональний підхід. Партнерство батьків і фахівців у послугі раннього втручання. Науковість та доказовість послуги раннього втручання. Доступність послуги раннього втручання.

Змістовний модуль 3. Теоретичні основи раннього втручання.

Тема 5. Історичний аспект формування філософії раннього втручання. Теорія нейропластичності. Аспекти нейропластичності. Теорія прив'язаності.

Тема 6. Огляд основних моделей розвитку у послугі раннього втручання. Біоекологічна модель розвитку. Транзакційна модель розвитку. Біопсихосоціальна модель. Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я. МКФ у межах трансдисциплінарно холистичного й інтерактивного підходів.

Змістовний модуль 4. Розвиток дитини від народження до чотирьох років

Тема 7. Особливості розвитку дитини від 1 до 3-х повних років. Періодизація періоду розвитку дитини від 1 до 3 років. Антропометричні показники розвитку дитини в період від 1 до 3х років. Психоемоційний розвиток дітей від 1 до 3 років. Особливості розвитку мовлення дітей від 1 до 3 років. Психічне здоров'я немовлят і дітей раннього віку. Значення провідного виду діяльності дитини у віці від 1 до 3 років. Розвиток ігрової діяльності дитини. Криза 3-го року життя або формування образу «Я-сам».

Тема 8. Специфіка прояву порушеного розвитку дітей від 1 до 3-х повних років. Причини порушеного розвитку дітей у віці від 1 до 3 років. Характеристика типологічних труднощів дітей з особливими освітніми потребами у віці від 1 до 3 років. Показники прояву затримки психофізичного розвитку дитини у віці 1 до 3 років. Мовленнєві порушення у дітей від 1 до 3 років їх прояв. Характеристика дитини з розладами аутистичного спектру від 1 до 3 років. Особливості розвитку дітей у віці від 1 до 3 років з порушеннями сенсорних систем (слуху, зору).

Змістовний модуль 5. Моніторинг розвитку дитини у послугі раннього віку.

Тема 9-10. Моніторинг розвитку дитини у послугі раннього віку. Порядок раннього виявлення у дітей порушень розвитку або ризику їх виникнення і своєчасного направлення сімей з дітьми до фахівців для отримання

необхідної допомоги. Скринінги розвитку дитини. Специфіка моніторингу розвитку дитини. Клініко-логопсихологічний скринінг розвитку дитини раннього віку з церебральним паралічем. Сучасні діагностичні методики вивчення особливостей розвитку дітей раннього віку (ASQ-3, Merrill-Palmer — Revised (MPR), таблиці сенсомоторного розвитку Ернеста КІПХАРДА і Хельги ЗІННХУБЕР, Мюнхенська функціональна діагностика, тощо).

Змістовний модуль 6. Психологічні особливості батьків дітей з особливими освітніми потребами.

Тема 11. Психологічні особливості батьків, що виховують дітей раннього віку з особливими освітніми потребами. Психологічні особливості батьків, що виховують дітей раннього віку з особливими освітніми потребами. Джерела та особливості стресу батьків, які виховують дітей раннього віку з особливими освітніми потребами. Характеристика неусвідомлених аспектів ставлення до дитини матерів, які виховують дітей раннього віку з особливими освітніми потребами. Психологічний стан батьків дітей із різним ступенем затримки розвитку та типом захворювання. Психологічні особливості батьків дітей із різним ступенем затримки розвитку.

Тема 12. Особливості проявів поведінки батьків дітей із особливими освітніми потребами. Психологічні захисти та захисно-копінгова поведінка батьків дітей із порушеннями розвитку. Порівняльна характеристика захисно-копінгових реакцій батьків з урахуванням їхньої статі. Типи захисно-копінгової поведінки батьків дітей раннього віку з порушеннями розвитку. Психологічні особливості батьків із різними типами захисно-копінгової поведінки. Індивідуально-психологічні особливості чоловіків та жінок із різними типами захисно-копінгової поведінки. Особливості уявлень про батьківство в сім'ях, які виховують дітей із порушеннями розвитку. Характеристика образу «гарний батько» та його особливості в батьків дітей із порушеннями розвитку. Характеристика образу «поганий батько» та його особливості в батьків дітей із порушеннями розвитку.

Змістовний модуль 7. Технологія надання послуги раннього втручання

Тема 13. Етапи надання послуги раннього втручання. Перші контакти із сім'єю: звернення сім'ї, перша зустріч. Командне обговорення та ухвалення рішення про надання послуги раннього втручання. Розроблення сімейного плану раннього втручання. Виконання та оцінювання реалізації сімейного плану раннього втручання.

Тема 14. Перехід із послуги раннього втручання до здобуття освіти або в інші програми та установи. Перехід із послуги раннього втручання до здобуття освіти або в інші програми та установи. Структура програми переходу з раннього втручання до закладу освіти. Зміст першого етапу переходу. Зміст другого етапу переходу. Завдання команди раннього втручання етапі переходу з послуги раннього втручання до іншого закладу освіти.

Змістовний модуль 8. Методичне забезпечення послуги раннього втручання.

Тема 15-16. Методичне забезпечення послуги раннього втручання. Норми забезпечення обладнанням та інвентарем надавача послуги раннього втручання. Перелік дидактичного та спеціального обладнання для надання послуги раннього втручання. Орієнтовний перелік обладнання для забезпечення спілкування та розвитку навичок комунікації у дитини з проблемами мовленнєвого розвитку: комунікативні книги для розміщення комунікативних карток; комунікативні кнопки «Big Mac», «Talk Block», «Go Talk One» тощо, для запису комунікативних повідомлень; комунікативні пристрої «Go Talk» для запису комунікативних повідомлень та розміщення комунікативних карток; програмне забезпечення «Let Me Talk», «Boardmaker»; приставки для управління поглядом «Tobii Dynavox». Розвивальні ігри для дітей віком від народження до трьох років: від народження до 3 місяців, від 4 місяців до 6 місяців, від 7 місяців до 9 місяців, від 10 місяців до 12 місяців, від 1 року до 2х років, від 2х років до 3х років. Критерії добору іграшок для дітей від народження до 3х років. Природне середовище та його значення для розвитку дитини. Позиціонування дитини з руховими порушеннями та підбір обладнання. Харчування та догляд за дитиною від народження до 3х років з ООП (різними типологіями труднощів).

Змістовний модуль 9. Освітнє середовище надавачів послуги раннього втручання.

Тема 17. Підготовка фахівців до реалізації послуги раннього втручання. Знання та вміння фахівців команди раннього втручання. Професійна кваліфікація, розвиток і навчання у ранньому втручанні. Професійний розвиток у ранньому втручанні. Навчальні компоненти раннього втручання. Роль професійного зростання та особистісного саморозвитку надавачів послуги раннього втручання. Професійний стандарт у послугі раннього втручання.

Тема 18. Особливості трандисциплінарної взаємодії учасників послуги раннього втручання. Специфіка взаємодії трандисциплінарної команди у послугі раннього втручання. Роль супервізії у ранньому втручанні. Супервізія як передумова побудови довірливих відносин, що сприяють розвитку. Супервізант і супервізор: постановка цілей. Ефективні підходи в супервізії у ранньому втручанні.

Змістовний модуль 10. Система раннього втручання за кордоном.

Тема 19. Міжнародний досвід організації та впровадження послуги раннього втручання. Політика раннього втручання: міжнародні підходи. Міжнародний погляд на систему раннього втручання. Формування системи раннього втручання в різних країнах (Грузія, Болгарія, Нідерланди, Сербія, Велика Британія). Організація послуги раннього втручання у США. Особливості організації та функціонування послуги раннього втручання у США. Специфіка фінансування послуги раннього втручання у США. Моделі раннього втручання для дітей з особливими освітніми потребами: денверська модель раннього втручання; програма «Hear and Say»; мюнстерська батьківська програма з підтримки розвитку комунікацій немовлят та дітей з порушеннями слуху та ін.

Тема 20. Організація послуги раннього втручання у країнах Європи. Історія розвитку послуги раннього втручання та нормативно-правової бази у країнах Європи. Особливості організації та функціонування послуги

раннього втручання у країнах Європи. Специфіка фінансування послуги раннього втручання у країнах Європи. Бар'єри при організації послуги раннього втручання у країнах Європи.

Методи навчання:

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

За джерелом інформації:

Словесні: лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint –Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда, бліцопитування.

Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Практичні: інсценування, ігрові та практичні вправи, моделювання проблемних ситуацій, інтелектуальні розминки (головоломки), робота в групах та міні-групах («team building»), case-study, мозайка.

2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо), ретроспективний метод.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Курс має особливості, які спрямовані на максимальне засвоєння вами знань з дисципліни: «Основи раннього втручання».

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): курс

Безпека: • у разі ракетних ударів або інших надзвичайних ситуацій, первинним є ваша безпека. Якщо під час заняття оголошують повітряну тривогу, заняття буде негайно припинено, і ми домовляємось із вами про його перенесення на інший час або про асинхронну роботу; • намагайтеся дотримуватися всіх інструкцій з безпеки, і як тільки можливо, повідомте про ваш стан та можливість продовжити навчання.

✚ **Типи занять:** • лекції з мультимедійним супроводом: для того, щоб ви мали не лише теоретичні знання, а й зрозуміли, як все це виглядає на практиці; • практичні заняття: ви отримаєте можливість відточувати навички корекції мовленнєвих порушень, зокрема постановки звуків на справжніх пацієнтах або моделях.

✚ **Дистанційне навчання:** • використовуються платформи Moodle та Zoom.

✚ **Zoom-заняття:** • для підвищення ефективності навчання та взаємодії між усіма учасниками, увімкнення відео є обов'язковим. Це допомагає мені як викладачу краще зрозуміти, чи зрозумілі для вас матеріал та методики, а також допомагає зробити процес навчання більш особистісним. Якщо є вагомні причини, через які ви не можете увімкнути відео, будь ласка, заздалегідь повідомте мене про це.

✚ **Інтерактивні методи:** • робота в групах та парах. • Case-study, мозкові штурми, рольові гри.

✚ **Етика та дисципліна:** • підтримую дотримання академічної чесності та професійної етики. • що стосується додаткових матеріалів, рекомендованої літератури та онлайн-ресурсів — все це викладено на Google Disk, а посилання на нього є на платформі Moodle та в нашій Telegram групі. • спілкуватись і вирішувати нагальні питання будемо в групі в Telegram, допоки навчальний процес триває не в стінах нашого БДПУ, і можливі різні форс-мажорні обставини, як то блекаут, локдаун, відсутність зв'язку тощо.

ПОЛІТИКА ВИКОРИСТАННЯ ГЕНЕРАТИВНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (ГШІ)

Застосування генеративного ШІ у цьому курсі регулюється *Політикою використання ШІ в освітньому процесі БДПУ* (Наказ № 39 від 18.09.2025, рішення Вченої ради від 11.09.2025).

Режим використання: дозволено з обмеженнями

У межах цього курсу **дозволяється відповідальне використання ГШІ** лише для:

- структурування плану написання робіт;
- лексичного покращення тексту;
- підбору джерел (за умови обов'язкової перевірки достовірності).

Заборонено використання ГШІ для:

- повного генерування текстів робіт або розділів;
- автоматичного створення аналітичних висновків.

Усі випадки використання ШІ мають бути **відкрито задекларовані** у письмових роботах згідно зі стандартом **GAiDeT** (<https://panbibliotekar.github.io/gaidet-declaration/index-uk.html>).

➖ Обмеження в контрольованому середовищі

Під час виконання контрольованих оцінювань (іспити, тестування, захисти, практикуми), використання ГШІ **заборонено**.

Порушення цього правила може вважатися **порушенням академічної доброчесності** і тягне за собою відповідні наслідки згідно з Кодексом БДПУ.

• Буду рада бачити ваші обличчя і чути ваші голоси, тому за можливості прошу вмикати камери і бути активними учасниками освітнього процесу. Крім того, так я зможу вас впізнавати на вулиці і радо привітатися!

Ці політики можуть бути доповнені або змінені в залежності від ситуації. З нетерпінням чекаю на нашу конструктивну взаємодію в процесі вивчення неймовірно цікавої дисципліни!

До зустрічі на заняттях!

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

технічне (ноутбук, проектор); програмне (Moodle, репозитарій); наочність (презентації), дидактичний матеріал.

Система оцінювання та вимоги:

Поточний та семестровий контроль за умов змішаного навчання та (або) з використанням технологій дистанційного навчання може проводитися на базі освітніх дистанційних платформ та сервісів, для яких можна використовувати Moodle, Zoom, додатки від Google.

Основним завданням **поточного (формульованого) контролю** є оцінка рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи, повноти та якості засвоєння ними навчального матеріалу за темами, змістовими модулями навчальної дисципліни та виконання індивідуального завдання відповідно до робочої програми навчальної дисципліни.

Застосовуються такі *форми оцінювання* навчальних досягнень здобувачів вищої освіти:

- усний контроль: мозкова атака, ділова гра; розв'язування ситуативних задач;
- самоконтроль: само- та взаємооцінювання, рефлексія;
- тестовий контроль: письмове тестування (закриті, відкриті питання).

Критеріями оцінювання є: повнота та логічність знань, володіння понятійним апаратом, вміння аргументувати та робити власні висновки; враховується характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо); глибина знань, їх зв'язок із практикою, інтегрування з суміжними дисциплінами; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання ситуативних задач, вміння планувати діяльність відповідно до програмових вимог, добирати ефективні методи та прийоми відповідно до поставлених завдань, творчо підходити до розв'язання професійно зорієнтованих ситуацій.

Шкала нарахування рейтингових балів

№ /п	Види робіт	Кількість балів
1	Рейтингове оцінювання курсу аудиторних занять та самостійної роботи:	
1.1	Підготовка фіксованого виступу	1-5 балів
1.2	Участь у обговоренні питань плану аудиторних занять	1-5 балів
1.3	Використання додаткових літературних джерел, анотації статей	1-5 балів
1.4	Підготовка реферату	1-5 балів
1.5	Підготовка наукового повідомлення	1-5 балів
1.6	Самостійне опрацювання окремих питань	1-5 балів
1.7	Тестування	1-5 балів
1.8	Перевірка зошита (конспектів)	1-5 балів
2	Форми модульного контролю:	
2.1	Глибоке розкриття всіх питань	5 балів
2.2	Повна, коротка відповідь	4 бали
2.3	Коротка відповідь з кількома помилками	3 бали
2.4	Неповна відповідь	2 бали
2.5	Неповна відповідь зі значною кількістю недоліків	1 бал
2.6	Незадовільна відповідь	0 балів
2.7	Модульна контрольна робота	40 балів
3	Штрафні бали:	
3.1	За відсутність на аудиторних заняттях	мінус 1 бали
3.2	Неготовність до аудиторних занять	мінус 2 бали

Формою **підсумкового семестрового контролю** є залік у обсязі навчального матеріалу, передбаченого робочою програмою навчальної дисципліни.

Мінімальний прохідний бал допущення до екзамену – 25.

Максимальна кількість балів, що нараховується за залік – 50 балів.

Можливий наступний **варіант його складання:**

1) у *письмовій формі*: передбачено 50 тестових завдань закритого типу, кожне з яких оцінюється 1 бал.

Загальна кількість балів за вивчений курс для *денної форми навчання* обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю ($3K = 5 \cdot 9$ балів). Потім до отриманого показника додаються бали за виконане ІНДЗ та бали (5), та бали, набрані під час заліку (50). За підсумками навчання здобувач вищої освіти може отримати 100 балів, визначаємо за формулою.

$$m = 45 + 5 + 50 = 100$$

45 бал. – поточний контроль; 5 бал. – ІНДЗ;

50 бал. – залік;

Загальна кількість балів за вивчений курс для *заочної форми* навчання обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю (20*2). Потім до отриманого показника додаються бали за виконане ІНДЗ та бали (10), та бали, набрані під час заліку (50). За підсумками навчання здобувач вищої освіти може отримати 100 балів, визначаємо за формулою.

$$m = 40 + 10 + 50 = 100$$

40 бал. – поточний контроль; 10 бал. – ІНДЗ;

50 бал. – залік.

Відповідність підсумкових рейтингових оцінок у балах оцінкам за шкалою ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка шкалою ЄКТС для всіх видів підсумкового контролю
90-100	A
78-89	B
65-77	C
50-64	D
35-49	FX
1-34	F

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація) Базова Базова

1. Кукуруза Г.В. Психологічна модель раннього втручання: допомога сім'ям, що виховують дітей раннього віку з порушеннями розвитку: монографія. Х.: Планета-принт, 2013. 244с.
2. Методичні рекомендації щодо впровадження практики надання послуги раннього втручання <https://ei.kharkov.ua/storage/acts/March2021/JfRk6dmG3kai0zAupFcF.pdf>
3. Методичні рекомендації щодо визначення освітніх труднощів та рівнів підтримки у дітей раннього та дошкільного віку: <https://cutt.ly/rJ3sfWk>
4. Сухіна І., Риндер І., Скрипник Т. Психологічна модель раннього втручання для дітей з аутизмом: посібник. Київ-Чернівці: «Букрек», 2017. 192 с.
5. Рекомендовані практики в Ранньому Втручанні: посібник для фахівців. Харків: Факт. 2021. 356с. <https://www.eurlyaaid.eu/eciguidebook-ukrainianversion>
6. Технологія раннього втручання: принципи, алгоритм, зміст: метод. рекомендації. Харків, 2017. 36 с.
7. Формування політики раннього втручання: тренінговий модуль / кол. авторів: Л.Ю.Байда, Є. Б. Павлова, О. Л. Іванова, Г. В. Кукуруза. Київ, 2017. 62 с.
8. Handbook of Infant Mental Health / Charles H. Zeanah, Jr., The Guildorf Press, 2000. 622 p.

Допоміжна

1. Аймедов К.В., Кривоногова О.В. Взаимодействие с аутичным ребенком в семье: методические рекомендации. Одесса, 2014. 32 с.
2. ВОЗ МКБ-10. Классификация психических и поведенческих расстройств. СПб.: Адис, 1994. 304 с.
3. Ермакова В.П. Основы тифлопедагогтики. М.: Просвещение, 2000. 223с.
4. Зборовська Н. А. Дитина зі світу тиші. На допомогу батькам нечуючої дитини : науково-методичний посібник / Інститут спеціальної педагогіки АПН України, лабораторія жестової мови / за ред. С. В. Кульбиди. К.: Педагогічна думка, 2008. 183 с.
5. Королева И.В. Диагностика и коррекция нарушений слуховой функции у детей раннего возраста. Спб, КАРО, 2005. 288с.
6. Козьякин В. И., Шестопалова Л. Ф., Подкорытов В. С. Детские церебральные параличи. Медико-психологические проблемы. Львів: НВФ «Укр. технології», 2014. 142 с.
7. Конопляста С.Ю. Синиця А.О. Дизартрія у систематичі мовленнєвих порушень (сучасний погляд). *Наук. часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи: Зб. Наукових праць.* К.: НПУ імені М. П. Драгоманова. 2019. С.111-116.
8. Конопляста С.Ю. Синиця А.О. Сучасний стан логопедичного супроводу дітей раннього віку з церебральним паралічем та їх батьків як запоруки успішної соціалізації. *Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова. Випуск 37. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: Зб. наукових праць.* К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2019. С.63-72.
9. Кукуруза А.В. Системная модель оказания помощи детям раннего возраста с нарушениями развития. Вестник Харьк. ун-та. Психология. 2002. № 550, ч. 2. С. 158.
10. Манько Н. В. Абiлітаційна та корекційно-розвивальна робота з дітьми раннього віку із органічним

пошкодженням ЦНС. *Збірник наукових праць. Херсонського державного університету. Педагогічні науки.* 2014. Вип. 65. С. 407 - 413.

11. Мартинюк В. Ю., Зінченко С. М. Мінімальна мозкова дисфункція: навчальний посібник. Київ: Інтермед, 2011. 167с.

12. Марценковський І.А. Вимоги до програмно-цільового обслуговування дітей з розладами зі спектра аутизму: методичні рекомендації. СПД-ФО Парашин І.С. 2009. 46 с.

13. Поніманська Т. І. (2013). Розвиваємо, навчаємо, виховуємо дитину третього року життя: методичний посібник. К. : Слово.

14. Синиця А.О. Проблема логопедичного супроводу дитини раннього віку з дитячим церебральним паралічем у сучасній теорії та практиці. *Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія : Зб. наукових праць.* К. : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2016. С.80-86.

15. Синиця А.О. Актуальність логопедичного супроводу дітей раннього віку з церебральним паралічем у сучасному соціумі. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 14 / за ред. О.В.Гаврилова, В.М.Синьова.* Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2019. С. 290-302.

Інформаційний ресурс

<https://rvua.com.ua>

<https://www.unicef.org/ukraine/child-protection/early-intervention>
<https://rvua.com.ua/category/advice-videos/>

<https://nus.org.ua/view/shho-take-rannye-vtruchannya-i-navishho-vono-potribne/>